

Μεγαλώνοντας ένα παιδί πίσω από τα κάγκελα της φυλακής του Κορυδαλλού

Γιολάντας Κωνσταντινίδη, Κοινωνιολόγου στο Κορυδαλλού

Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για τη σημερινή πρόσκληση. Ονομάζομαι Γιολάντα Κωνσταντινίδη, είμαι Κοινωνιολόγος της Δ.Φ.Κ. και βρίσκομαι εδώ για να σας μεταφέρω το χαιρετισμό του Διευθυντή μας, κ. Χαριλάου Ζανίδη, ο οποίος, δυστυχώς, δεν μπόρεσε να έρθει λόγω αυξημένων υπηρεσιακών υποχρεώσεων.

Τα τελευταία τρία χρόνια λειτουργούν Σχολές Γονέων στις Γυναικείες Φυλακές Κορυδαλλού στο πλαίσιο του επιμορφωτικού προγράμματος «Συμβουλευτική Γονέων» το οποίο υλοποιείται από το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων της Γενικής Γραμματείας του Υπουργείου Παιδείας, Δια βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Στη διάρκεια των τριών αυτών χρόνων έχουν δημιουργηθεί 30 τμήματα και έχουν εκπαιδευτεί και παρακολουθήσει περίπου 420 μητέρες κρατούμενες.

Πολύτιμα Εφόδια

Οι Σχολές Γονέων στο κατάστημά μας, καλούνται να βοηθήσουν επί της ουσίας τις μητέρες κρατούμενες να νιώσουν περισσότερο επαρκείς στην άσκηση του γονικού ρόλου, παρ' όλες τις δυσκολίες που βιώνουν και το πλαίσιο στο οποίο βρίσκονται και αυτό το πετυχαίνουν μέσα από την παροχή γνώσεων, την πληροφόρηση αλλά και την απαραίτητη ψυχολογική στήριξη.

Με τη συμμετοχή τους σε μια ομάδα Σχολής Γονέων και με την καθοδήγηση του ειδικού συντονιστή, οι μητέρες επαναπροσδιορίζουν το έργο τους σε πιο ρεαλιστική βάση και ξανακερδίζουν τη χαμένη τους αυτοεκτίμηση. Η ομάδα προσφέρει στους γονείς την αίσθηση ότι «ανήκουν» σε αυτήν και ότι μπορούν να πάρουν και να προσφέρουν στήριξη, εμπειρία και γνώση. Επειδή εκείνοι γνωρίζουν καλύτερα από όλους το παιδί τους, θα επιλέξουν οι ίδιοι τί θα αξιοποιήσουν από την ομάδα στη σχέση τους με αυτό και κανείς ειδικός δεν θα τους υποδείξει τί πρέπει να κάνουν. Η

συμμετοχή στην ομάδα μειώνει τη μοναξιά και το άγχος των γονέων, αφού αντιλαμβάνονται ότι οι προβληματισμοί τους γίνονται σεβαστοί ή ακόμη αφορούν και πολλούς άλλους γονείς, ενώ αντιμετωπίζονται με ενδιαφέρον και κατανόηση. Μέσα στην ομάδα οι μητέρες καταλαβαίνουν ότι δεν μπορούν να είναι τέλειες και επίσης μαθαίνουν να αποδέχονται αυτό το γεγονός. Ο συντονιστής της ομάδας δεν ασκεί κριτική στις μητέρες, ούτε αξιολογεί τα «λάθη» που εκείνοι πιστεύουν ότι κάνουν. Η προσέγγιση που ακολουθείται είναι η παροχή επιπλέον γνώσεων, εναλλακτικών επιλογών και μεθόδων αντιμετώπισης πάνω στα θέματα που τίθενται υπό συζήτηση. Οι μητέρες εισπράττουν αποδοχή από την ομάδα και το συντονιστή, πράγμα που αφενός απαλύνει το βάρος των ενοχών τους και αφετέρου αυξάνει το αίσθημα αποδοχής των ιδίων προς τα παιδιά τους και προς τον εαυτό τους.

Η αγάπη των μητέρων προς τα παιδιά τους προϋποθέτει, πρωτίστως, αγάπη προς τον εαυτό τους, πίστη στην αξία τους και τη δύναμή τους. Οι Σχολές Γονέων ενισχύουν σε μεγάλο βαθμό αυτές τις αρετές, βοηθώντας έτσι να παίρνουν τις καλύτερες αποφάσεις για τη ζωή τους και τη ζωή των παιδιών τους. Με άλλα λόγια γίνονται πιο επιδέξιες, πιο ικανές, πιο δημιουργικές στη μεγαλύτερη και πιο όμορφη τέχνη, την τέχνη του γονέα. Το να είναι κάποιος γονιός, είναι τέχνη, είναι μια ικανότητα, μια επιδεξιότητα, πάνω από όλα δε είναι μια δημιουργία. Ως τέχνη λοιπόν ο γονικός ρόλος τον οποίο οι περισσότεροι εύκολα αποδεχόμαστε αλλά με εξαιρετική δυσκολία παίζουμε σωστά, εκτός από ταλέντο και ένστικτο, προϋποθέτει και γνώση. Πρόκειται για γνώση επίκτητη που ως τέτοια, μπορεί να αποκτηθεί.

Ζητήματα οικογενειακής συμφιλίωσης ή σύσφιξης των οικογενειακών δεσμών

Ο εγκλεισμός των γυναικών που είναι μητέρες συμβάλλει προς την κατεύθυνση της διάλυσης της οικογένειας, αφού στην κατανομή των κοινωνικών ρόλων άνδρα και γυναίκας, ακόμη και σήμερα οι γυναίκες είναι επιφορτισμένες με την ανατροφή των παιδιών και τη συναισθηματική υποστήριξή τους. Η διαδικασία κοινωνικοποίησης των παιδιών περνά κυρίως από τη μητέρα. Η διάσωση των οικογενειακών σχέσεων των γυναικών κρατουμένων γίνεται ιδιαίτερα δύσκολη, αν λάβουμε υπόψη μας μια σειρά από εμπόδια που αξίζει να τεθούν και ενδιαφέρουν το θέμα της συμφιλίωσης της οικογένειας εντός και εκτός φυλακής.

Μερικές κρατούμενες κρύβουν την αλήθεια από τα ανήλικα παιδιά τους σχετικά με τη φυλάκισή τους, με τη δικαιολογία ότι δε θέλουν να τα τρομοκρατήσουν. Επικαλούνται ότι είναι άρρωστες, λείπουν ταξίδι, ή ότι δουλεύουν μακριά. Στα μικρά παιδιά που έρχονται στη φυλακή να τις δουν, οι μητέρες ισχυρίζονται ότι εργάζονται εκεί. Πολλές υπόδικες το κρύβουν μέχρι τη δίκη και την έκδοση καταδικαστικής απόφασης. Ουσιαστικά αρνούνται το πέρασμα στην εγκληματική πράξη και τη επώδυνη διαδικασία της φυλάκισης. Το θέμα περιπλέκεται περισσότερο, όταν η εγκληματική πράξη έχει θύμα μέσα στην ίδια οικογένεια. Όμως η αλήθεια, όσο και αν είναι δύσκολο να ειπωθεί σε ένα παιδί και όσο και αν το πονέσει, διευκολύνει την απομυθοποίηση του κακού που εκφράζει η φυλακή και καλλιεργεί την εμπιστοσύνη, με στόχο την επανασύνδεση των διαταραγμένων σχέσεων. Ούτως ή άλλως βοηθά γιατί επιτρέπει στα παιδιά να καθορίσουν τη στάση τους απέναντι στη μητέρα τους. Τα παιδιά αργά ή γρήγορα μαθαίνουν βέβαια από τους συμμαθητές τους ή άλλους συνομηλίκους τους ή και ενήλικες για τη φυλακισμένη μητέρα τους, συχνά με προσβλητικό τρόπο και για αυτό ντρέπονται στο σχολείο. Τα παιδιά φοβούνται κυρίως την εγκατάλειψη και έχουν τρομακτικές φαντασιώσεις γύρω από το σημαίνον φυλακή. Αντιδρούν (δεν τρώνε κλπ), όμως, όταν τις επισκεφθούν και τις δουν, καθησυχάζονται. Βλέπουν ότι υπάρχουν

Οι ίδιες οι γυναίκες κρατούμενες εμφανίζουν συγκινησιακές και συναισθηματικές αντιδράσεις, συχνά αποτραβιούνται από την πραγματικότητα του κόσμου της φυλακής ή σπανιότερα αναπτύσσουν επιθετική συμπεριφορά, ζώντας τους καταναγκασμούς και τις εντάσεις ενός κλειστού ιδρύματος και βιώνοντας σε καθημερινή βάση την απώλεια του κοινωνικού του περιβάλλοντος και το άγχος της μοναξιάς και της σιωπής.

Το πρόβλημα καθίσταται οξύ για τις μητέρες κρατούμενες, όταν δεν έχουν σε ποιον να αφήσουν τα ανήλικα παιδιά τους ή όταν δεν ξέρουν τι απόφαση να πάρουν σχετικά με τα μωρά ή τα νήπια μέχρι τριών χρονών: να τα κρατήσουν μαζί τους στη φυλακή ή να τα αποχωριστούν και να μεγαλώσουν εκτός φυλακής. Η μελέτη του γραφείου Quaker υποστηρίζει ότι η φυλακή δεν είναι ένας ασφαλής χώρος για τις έγκυες γυναίκες, τα μωρά και τα μικρά παιδιά, αλλά δεν συνίσταται να χωρίσεις τα μωρά και τα παιδιά μικρής ηλικίας από τις μητέρες τους, θέτοντας την

πολυπλοκότητα του ζητήματος, τα υπέρ και τα κατά της οποιασδήποτε απόφασης με γνώμονα την προστασία των δικαιωμάτων, των παιδιών των οποίων ο ένας από τους δύο γονείς είναι στη φυλακή.

Αξίζει να υπογραμμιστεί ότι υπάρχει μικρός αριθμός μωρών και νηπίων που ζουν μαζί με τις μητέρες τους στα κελιά των γυναικείων φυλακών Κορυδαλλού. Πάντως οι κρατούμενες στην πλειονότητά τους δεν θέλουν να μεγαλώσουν τα παιδιά τους μέσα στη φυλακή, ανεξάρτητα από την ηλικία τους, αφού θεωρούν ότι ο χώρος της φυλακής είναι ο πλέον ακατάλληλος για την ανατροφή των παιδιών (Πανούσης, 2003, σ.84). Εξ ου και ο μικρός αριθμός παιδιών που βρίσκονται στη φυλακή μαζί με τις μητέρες τους. Αυτό φυσικά εξαρτάται από το ρόλο που παίζει η οικογένεια ακόμη στην Ελλάδα και σχετίζεται τόσο με την οικογενειακή κατάσταση των γυναικών κρατουμένων όσο και με τα πρόσωπα με τα οποία ζούσαν πριν τη φυλάκισή τους. Οξύτερο βέβαια καθίσταται το πρόβλημα στην περίπτωση που το νοικοκυριό το συντηρούσε η ίδια η κρατούμενη.

Σύμφωνα λοιπόν με όλα όσα προαναφέρθηκαν με μεγάλη χαρά θα αξιοποιήσουμε το πρόγραμμα *«Μεγαλώνοντας ένα παιδί πίσω από τα κάγκελα»*. Ήδη στο Κατάστημά μας έχουν γίνει οι πρώτες επαφές σχετικά με τον προγραμματισμό και τον τρόπο υλοποίησης αρχικά της έρευνας αρχικά της έρευνας και στην ομάδα στήριξης των φυλακισμένων μητέρων για τη διεξαγωγή των ομάδων με τίτλο **«Ομάδες συζήτησης για μητέρες»**. Δεδομένου ότι στο συγκεκριμένο κατάστημα κρατούνται υπόδικες παρά τη συχνή εναλλαγή του πληθυσμού των κρατουμένων, υπάρχει δυνατότητα υλοποίησης των δράσεων του προγράμματος για τις μητέρες, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και τα αιτήματα των κρατουμένων μητέρων, όπως έχει διαπιστωθεί από παρόμοιες δράσεις στο παρελθόν. Στην παρούσα φάση, όσες κρατούμενες μητέρες δήλωσαν ότι επιθυμούν να συμμετέχουν, έχουν ξεκινήσει ήδη τις προσωπικές συνεντεύξεις με ψυχολόγους του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού, στο πλαίσιο της διεξαγωγής της έρευνας αναγκών.

Αξίζει να σημειωθεί η προθυμία και η δεκτικότητα των κρατουμένων μητέρων να συμμετέχουν στις δράσεις του προγράμματος, εξαιτίας της προηγούμενης θετικής εμπειρίας τους από τις Σχολές Γονέων.

Ας μου επιτραπεί να κλείσω την παρουσίαση, χρησιμοποιώντας τις φράσεις μιας μητέρας κρατούμενης, η οποία ολοκληρώνοντας το δεύτερο κύκλο των Σχολών Γονέων είπε: *«Θα έπρεπε να μπω στη φυλακή για να μάθω να επικοινωνώ με τα παιδιά μου...!»*

Ευχαριστώ πολύ!